

Proč Kyrgyzstán není Bělorusko

- CZ24 News | 15. října 2020

KYRGYZSTÁN: Andrej Perla v souvislosti s dalším převratem v Kyrgyzstánu poukazuje na konce, jakých se dočká každá země, jehož občané si neváží vlastního státu

Státní převrat v Kyrgyzstánu lze již v této zemi považovat za tradiční událost. Nebo je možné podívat se na vše z nadhledu a zeptat se: pro koho je výhodné, že země Euroasijské hospodářské unie, tedy nejbližší spojenci Ruska, jsou vtahovány do válek a krizí jedna za druhou?

V Biškeku, hlavním městě Kyrgyzstánu, se v noci na 6. října uskutečnil další státní převrat. Akteři události to tak samozřejmě nenazývají, ale jde viditelně o nejpřesnější definici. Dav občanů nespokojených s výsledky parlamentních voleb (složení stran, které se dostaly do parlamentu, se úplně změnilo) zaútočil na Bílý dům a osvobodil bývalého prezidenta země Almazbeka Atambajeva (nedávno byl odsouzen na 11 let). Ústřední volební komise v zemi po krátké rozpravě zrušila výsledky voleb většinou hlasů. Nyní bude třeba vyhlásit volby nové.

V této chvíli není vůbec zřejmé, kdo v Kyrgyzstánu vládne. Pravděpodobně budou vyhlášeny nové parlamentní volby, ale podle názorů kolujících na ruském internetu „to není přesné“. Podle všeho bude současný prezident Sooronbaj Žeenbekov v blízké budoucnosti donucen rezignovat (na prezidentské křeslo zasedl coby spolupracovník Atambajeva, kterého následně zradil a poslal do vězení), jenomže ani to není jisté. Současné dění představuje pro Kyrgyzstán takřka obvyklý scénář vývoje událostí, na jehož konci je změna vlády. Jde už o čtvrtou „revoluci“ v této malé zemi během 21. století, z toho dva bývalí prezidenti žijí v exilu (v Moskvě a v Minsku).

Podle odborníků je současné dění v Biškeku především důsledkem obtížné finanční a ekonomické situace většiny populace, vysoké nezaměstnanosti, negativních jevů v ekonomice spojených s krizí

způsobenou epidemií Covid-19. V nemenší míře však události souvisejí s neustálým bojem a soupeřením mezi dvěma klany či komunitami, nebo teritoriálními skupinami obyvatelstva, na něž je země rozdělena: mezi severem a jihem. Jih vyhrál parlamentní volby. Revoluce vrací k moci sever.

V pozadí Američané

Z jiného pohledu jsou ovšem události v Kyrgyzstánu podezřele podobné událostem v Bělorusku. Známý běloruský expert Alexej Dzermant posoudil stav věcí ve své zemi a v Kyrgyzstánu následovně:

„Rozdíly mezi běloruskou a kyrgyzskou situací jsou značné. V Bělorusku tu máme vzpouru nové buržoazie, městské třídy spojené s mocným vnějším vlivem. V Kyrgyzstánu probíhá boj mezi elitami a účtování klanů, z nichž někteří se cítí nespravedlivě odstaveni a uraženi v důsledku tvrdého potrestání bývalého prezidenta Atambajeva...

Situace jsou různé, podíl vnějšího faktoru společný, ale v důsledku to všechno má rozlítit celý ohnivý oblouk nestability v Eurasii. Jde jen o to, že někde úspěšně využijí vnitřní slabosti a rozkol a jinde je potřeba silný vnější zásah.

... Pro nás to znamená, že se musíme držet ze všech sil. Především v Rusku, Bělorusku a Kazachstánu pomáhat našim spojencům. V sázce je hodně, pokud selžeme, možná to pohrbí naše šance do budoucna. Je nutné udržet režim, podržet stát, neutralizovat vnitřní nepřátele a agenty vnějšího vlivu.“

Názor Alexeje Dzermanta není jediný ani unikátní. Přibližně totéž v rozhovoru pro RIA Novosti řekl vedoucí Euroasijského analytického klubu Nikita Mendkovič: *„Pokud jde o vnější faktor, externí hráči bezpochyby pro takový vývoj situace udělali maximum. Zejména je známo, že američtí diplomaté se během předvolebního období setkali s vůdci opozice, vyzývali je, aby se spojili a nevzdávali se ... Spojené státy mají samozřejmě zájem na odstranění úřadujícího prezidenta Sooronbaje Žeenbekova, kterého považují za příliš proruského.“*

Američané prostě zapalují Kyrgyzstán stejně jako před tím Ukrajinu. Cílem však není Kyrgyzstán jako takový. Cíl je pořád stejný – oslabit Rusko. Čím silnější jsou požáry podél ruských hranic, čím více jich je, tím jsou Američané spokojenější. Přesněji řečeno, tím více jsou přesvědčeni, že Rusko na tom není o moc líp, než jejich vlastní země zachvácená nepokoji.

Nejvyšší hodnota

Samozřejmě, jako u každé revoluce, zahraniční zásah k založení požáru nestačí. Musí existovat dobré důvody, aby se státní loď převrhla. Položme si otázku: proč se v Kyrgyzstánu přes noc stalo to, co se v Bělorusku nedaří uskutečnit již dva měsíce? Jaký je rozdíl mezi Kyrgyzstánem a Běloruskem?

V Bělorusku stát funguje. Především díky sovětské tradici tam mají efektivní pořádkový aparát. Ten sestává z lidí, kteří nejsou ani tak loajální vůči „režimu“ nebo jednotlivému politickému vůdci, ale vůči státu jako takovému – dostatečně oddaní, aby i nadále plnili své běžné povinnosti i v případě vzpoury, povstání či revoluce.

Kyrgyzské bezpečnostní síly nejsou o nic zbabělejší než ty běloruské. Ale jak se ukázalo, neslouží státu, nebo spíše stát pro ně není nejvyšší hodnota. Pozorovatelé téměř jednomyslně tvrdí, že to, co se stalo v Kyrgyzstánu, je důsledkem války místních klanů. Země je ostře rozdělena na sever a jih. V předchozím období štěstí přálo jihu, sever ztratil prezidenta a jeho vůdci byli odstaveni od moci. Jenomže bezpečnostní složky v Biškeku – složené hlavně z představitelů severu – vnímají pro-

severní povstání jako své vlastní, a ne jako nepřátelské státu. Výsledek tomu odpovídá.

Ale co je to za výsledek? S každým novým státním převratem zůstává ze státu jako takového stále méně a méně. Vláda, kterou lze svrhnout a ztratit přes noc, ztrácí veškerou důvěryhodnost. Noví lidé přicházejí do vládních kabinetů, aby brzy zjistili, že nemohou nic změnit – dokonce ani ve prospěch svých příznivců, a to bez ohledu na jejich bezpodmínečnou podporu.

Kyrgyzstán je velmi chudá země. HDP na obyvatele je tam desetkrát (!) nižší než v Rusku. Kyrgyzstán je zemí s velmi malými a prakticky nicotnými možnostmi, jak ze státního rozpočtu zajistit sociální podporu a oživení domácí ekonomiky v podmínkách hospodářské krize. Při populaci čítající 6,3 milionu lidí 650 tisíc žije a pracuje v Rusku (celá čtvrtina pracující populace a očividně ta nejlepší čtvrtina...).

Všechny tyto okolnosti činí tuto zemi mnohem nestabilnější a mnohem citlivější na všechny druhy otřesů, než je tomu v případě Ruska. Pochopitelně není třeba říkat, že to, co se nyní děje v Biškeku, se sotva může zopakovat v Moskvě – je těžké si představit, že by Rusko do takové míry zesláblo. Ale to je pouze jedna stránka věci. Na druhé straně bychom neměli zapomínat, že ještě v nedávné minulosti byl Kyrgyzstán součástí Sovětského svazu, tedy ruské říše s jiným názvem. Starší generace a lidé středního věku tam studovali na stejných školách, jako současní Rusové. A Biškek je sice chudé, ale vcelku stále ještě moderní město. A co se tam děje (a zjevně bude dít i nadále), je totéž, co poučení z jedné ruské pohádky: náповěda a lekce pro dobré lidi.

Nikoli poučení o tom, „kam se mohou dostat velmi chudí lidé“, ale o tom, „kam se mohou dostat lidé, kteří si neváží vlastního státu.“

Autor: Andrej Perla

Překlad: protiproud.cz

Zdroj: <https://www.discred.ru/>